

Ons (werk)bezoek aan Floresteca Brazilië van 6-14 oktober 2007

Op uitnodiging van Goodwood Investments BV hebben mijn vriendin Gonny van Olst en ondergetekende in groepsverband een bezoek gebracht aan de Floresteca plantages en een aantal toeristische trekpleisters in de Mato Grosso.

De diverse stops zijn middels GPS vastgelegd en later in Google Earth ingevoerd. Ter plekke zijn ook vele foto's gemaakt. Samen met het al bestaande GE bestand waarin de exacte oppervlaktes van de plantages zijn vastgelegd, ontstaat er een goed beeld van het afgelegde traject en bezochte gebieden.

Hieronder een beknopt verslag, ondersteund door een virtuele trip m.b.v Google Earth en een fotoreeks. Uit de 550 foto's heb ik een selectie gemaakt, waarvan de locaties in GE aangegeven zijn, bv: **(SIL1)**. De betreffende locaties zijn in de tekst vet gedrukt.

Zaterdag 6 oktober

De groep ontmoette elkaar rond 16.30 bij de Lufthansa balie op Schiphol, alwaar kennis werd gemaakt en onze reisleader, dhr. Riekele Stobbe van Goodwood ons nader over de vliegreis informeerde. De vlucht naar Frankfurt vertrekt keurig op tijd en blijkt ook keurig op tijd aan te komen.

Op het vliegveld van Frankfurt moeten we enige tijd wachten. Het is lastig om er een klein hapje te eten. Er is wel een restaurant, maar daar moet je gaan zitten en wachten op bediening. Zoveel tijd hebben we nu ook weer niet. De rokers (waaronder ik) kwamen er tot ontsteltenis achter dat er per 1 oktober nergens meer gerookt mocht worden. Gelukkig kunnen we een broodje kopen en gaan naar de gate voor de vlucht van 22.10 uur met VARIG naar Sao Paulo. Die vertrekt ook weer keurig op tijd. De service met 8 stewards / stewardessen is er prima. Via Frankfurt kwamen we de volgende ochtend vroeg aan in Sao Paulo, Brazilië, waar even tijd was om iets te eten en (buiten) te roken.

Zondag 7 oktober

Om 10.30 uur (NL tijd), 6.30 uur (plaatselijke tijd) komen we aan in Sao Paulo - **Guarulhos**. Het is er de gebruikelijk mierenhoop, zoals je die op internationale luchthavens meestal aantreft. Dankzij de ervaring van Riekele vinden we snel onze koffers. We checken "en-groupe" in bij de binnenlandse luchtvaartmaatschappij GOL voor de vlucht naar Cuiaba en gaan een kopje koffie drinken. Ondertussen hebben de 12 leden van het gezelschap met elkaar kennis gemaakt. Naast Riekele is er het echtpaar Ton en Tineke, het echtpaar René en Sylvia met hun kinderen Remco en Simone, Louis en Gonnie, Albert-Jan (afgekort A-J), Peter en Ineke en Tom.

Om 10.20 uur (plaatselijke tijd) vertrekken we. Het toestel blijkt nog een tussenlanding te maken in **Campo Grande** maar uiteindelijk bereiken we om 15.00 uur het vliegveld van **Cuiabá**, dat overigens in de voorstad Várzea Grande ligt. Grappig is, dat de betekenis van Várzea Grande hetzelfde is als van de stad Campo Grande, waar de tussenlanding plaatsvond. In beide gevallen betekent het vrij vertaald: "Groot veld".

In de aankomst hal staan onze gids, Fischer Souza, en onze chauffeur, Lionel Nielsen (rechts op de foto), voor ons klaar en zijn behulpzaam met de koffers. Ze zijn overigens gedurende de hele volgende week zeer behulpzaam. Ik had de trip al eerder gemaakt en het weerzien had een on-nederlands vrolijk karakter.

We vertrokken al direct via de **BR163** richting Panflora ten noorden van Cuiabá. Dit uitgebreide steppengebied laat je beseffen dat Nederland toch best wel volgebouwd is.

De weg zit vol kuilen, maar het blijkt later, dat dit de goede wegen zijn. Er zijn vrijwel alleen grote trucks op de weg. Het landschap is glooiend met veel open velden waar her en der bomen staan. Tot aan de rand van de weg zie je honderden termieten heuvels. Ook komen er wel bosjes voor en op het einde van de rit gaan we de heuvels in. Aangezien het hier lente is, is alles groen. Er zijn bomen vol met blauwe en gele bloemen. Soms zie je stukken afgebrand land. Dit schijnt te zijn om het dorre gras en struikgewas kwijt te raken, zodat er nieuw gras kan groeien, waarmee de runderen zich voeden. Als je die scharminkelige beesten hier ziet lopen, krijg je de indruk, dat ze toch wat te weinig krijgen. Maar het zijn dan ook geen Hollandse melkkoeien.

We maken een stop in Janganda. Geen wereldstad, maar wel voorzien van enkele cafeetjes en een **pastellaria**. We werden er vergast op een Braziliaanse snack, de pastel. We krijgen ook allemaal een groene kokosnoot met een rietje. De kokosmelk is goed tegen de dorst en lang niet zo zoet als we gewend zijn. De “pastels” zijn een soort uit de kluit gewassen loempia’s, gevuld met vlees of palmhart. Het gaat er allemaal in als koek, we zijn immers al lang onderweg zonder een fatsoenlijk maal gehad te hebben.

Dan gaan we weer verder over de hoofdweg vol kuilen.

Het landschap blijft zo’n beetje hetzelfde. Velden met grote aantallen magere runderen, soms een boerderij en hier en daar een boom. We passeren enkele dorpjes, waar de luxe niet vanaf straalt. Opmerkelijk is, dat er in de dorpjes vaak meerdere kerkjes staan. De marktwerking is hier tot in de religie voortgeschreden. Even later kwamen we langs de **Buriti** plantage, die naar later bleek niet de beste was. We zijn er niet gestopt, de foto is uit de rijdende bus gemaakt. De foto later bestuderend laat me concluderen dat dit lijkt op een aanplant van 2002 terwijl het toch echt 1994 betreft. Vlak na Buriti linksaf, via de **MT246** richting Panflora en ons overnachtingadres. We reden de achteringang van Panflora voorbij, omdat we het de volgende dag zouden bezoeken. Even verder passeren we ook de plantage **Paicolândia**. Dan bereiken we de bergen, die hier overigens nog niet zo hoog zijn, met uitlopers van het Amazonewoud. Plotseling slaan we linksaf een kronkelige zandweg in. Als we nog enkele kilometers waren doorgereden waren we uitgekomen bij Paraiso.

Een stukje verder passeren we een kalkfabriek en bereiken we in “the middle of nowhere” de poussada **Currupira d’Araras**. Eindelijk hebben we onze reis vanuit Nederland beëindigd. We zijn bij elkaar zo’n 28 uur aan het reizen geweest en een beetje moe.

Er is een hoofdgebouw met restaurant en een twintigtal appartementen in kleine huisjes, alles op de begane grond. De ligging is prachtig tegen een heuvel. Er is een zwembad, dat gevoed wordt uit een riviertje. Er blijken ook vissen in te zitten. Wij zijn gaan zwemmen en melden dat de visjes voortdurend aan onze benen geknabbeld hebben. Toch vonden we

het verfrissend genoeg om de volgende dag weer een frisse duik in het water te nemen.

Eerst nog wat eten van het Braziliaans buffet: diverse soorten vlees, rijst, aardappelpuree, diverse soorten groenten als sla en iets meligs van soja of zo; verder pudding en zoet gebak als dessert. We gaan maar bijtijds slapen, want iedereen zit onbehoorlijk te gapen.

Maandag 8 oktober

Opstaan om 7 uur, want om 8 uur moeten we de bus in. Heerlijk ontbijt gehad.

We gaan naar de plantages “Panflora” en het kweekbedrijf. Het eerste probleem is om het hek te passeren. De sleutel blijkt aanwezig, maar het slot gaat erg moeilijk open. Na lang worstelen lukt het toch, scheelt

een lange reis.... en we kunnen zo de plantage Panflora via de **achteringang** oprijden. Hier bevinden zich de Fazenda's Pimental, Cocal en Silas. Aldaar diverse plaatsen op de plantages bezocht en foto's gemaakt.

Riekele heeft direct na de ingang, plantgebied Pimental 1996, het een en ander over de typische groei van de bomen en de diverse soorten uitdunningen verteld. Gemiddelde boomdikte aldaar was 20-25cm. **(PIM1)**. Er werd excuses gemaakt voor het niet correct informeren van de participanten over het gewijzigde kapplan, zoals we later op Silas konden aanschouwen. Het bleek namelijk dat er lang zoveel bomen niet gekapt waren als de geprognosticeerde 50% na 10 jaar. Op diverse locaties (<2000) stelde ik vast dat er slechts 20-30% gekapt was. Als reden werd opgegeven dat er geen aanleiding was om volgens prognose te kappen

omdat de groei er voldoende in zat. Uiteraard is de 10 jaar uitbetaling dan lager; dit had veel beter gecommuniceerd moeten worden en had veel onrust kunnen voorkomen. De 15 jaar kap zal dus veel meer opbrengen.....(!?). Is de wens hier de vader van de gedachte???

Overigens zal later blijken dat de oudere plantages het minder goed doen dan de jongere.

Riekele toont ons de grote arealen waar de teakbomen geplant zijn. De bomen zijn kaarsrecht, maar nog niet echt dik; de oudste zijn zo'n 12 jaar. De doorsnee is zo'n 12 tot 15 cm.

Ik heb zowel de plantagegebieden als mijn eigen aanplant in Google Earth gezet en tijdens het vastleggen van deze trip gezien dat we tijdens deze uitleg in "mijn eigen bos" stonden te kijken. Helaas moest ik ter plekke constateren dat ik de GE coördinaten (graden/minuten/seconden) van mijn plantgebieden niet correct in mijn GSM/GPS (xx,xxx graden) omgerekend had, zodat ik het ondanks de grondige voorbereiding helaas niet kon gebruiken. We bleken nog in de savanne te rijden op mijn eerste punt.... Achteraf bleek het allemaal wonderwel te kloppen.

Tussen de bomenrijen zijn er afgezaagde stronken, waaraan opnieuw blad en takken groeit. Dit blijken inderdaad lang niet het aantal te zijn, wat in mijn eerste GW prognoses staat.

Een aanzienlijk aantal bomen is voorzien van een rode stip; deze zullen bij de tussenkap weggehaald worden. Van de 1100 geplante bomen zullen er uiteindelijk slechts 200 volledig uitgroeien tot de gewenste dikte van 40 cm.

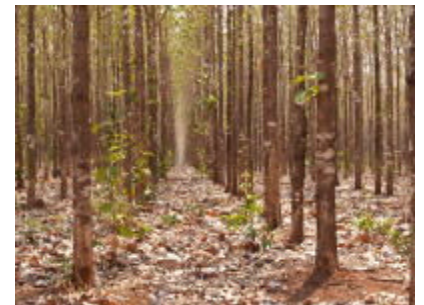
Enkele honderden meters na de ingang stopten we opnieuw bij het **cashewnotenveld**. Dhr. Stobbe legde uit dat diverse gebieden niet geschikt zijn voor teakaanplant en men d.m.v. aanleg van cashew plantages extra opbrengsten wil genereren. De volledige verwerking wordt op Panflora gedaan, wat we even later zullen aanschouwen.

Aan de andere kant van de weg **(PIM2)** geschoten. Dit betreft een stukje minder geschikt eigen Tectona aanplant. De bomen zijn hier duidelijk dunner.

Vervolgens trokken we naar de kwekerij. We stopten nog even bij een

ander deel van Pimental om hier de bomen te bekijken **(PIM3)**. Achteraf stel ik vast dat ook hier de bomen dunner zijn dan we later bij jongere plantgebieden zullen zien.

Op de kwekerij aangekomen zagen we hoe een speciaal substraat in lange dunne tubes werd gedaan m.b.v. een machine (**POTJES**). De plantjes krijgen slechts een minimale hoeveelheid substraat om de eerste periode te overleven. Er is zo weinig opslagruimte in de kwekerij en op de vrachtauto nodig en kosten worden zo tot een minimum beperkt. Ze groeien in een soort overmaatse reageerbuisjes en zijn geplaatst in rekjes, waar ze water en zon in overvloed krijgen. Vroeger zaten ze in zakjes met veel aarde, maar omdat ze vaak

meer dan 2000 km ver moeten reizen, heeft men een compacte transportvorm gekozen. Zo gaan er vele duizenden stekjes in een truck.

Er is een soort kas gebouwd met zeer fijnmazig doek in plaats van glas voor de kleine stekjes. In de kassen worden de jonge plantjes voorbereid op de harde zonnestralen en regelmatig bevochtigd middels een nevelinstallatie (**KASSEN**).

Vervolgens gaan we naar het kweekbedrijf. (**KWEKERIJ**). Hier worden ze buiten op een enorm veld zonnig gemaakt. Hier worden de kleine stekjes opgekweekt tot ze groot genoeg zijn om geplant te worden. Op het veld zijn diverse dames bezig met het sorteren van diverse kwaliteiten plantjes. De achterblijvers worden er uitgesorteerd en voor eigen gebruik op minder geschikte locaties geplant. In het open veld zijn een aantal

werknemers in fleurige kleding en met van die grote hoeden op aan het werk met het uitzetten van de stekjes.

Ook wij krijgen zon in overvloed. Het is knap warm, zeker boven de 30 graden. Ook wij hebben water nodig en dat kunnen wij ook krijgen: In de bus is een koelbox met flesjes water meegenomen, waarvan dankbaar gebruik gemaakt wordt.

We vervolgden we onze weg naar de spiksplinternieuwe, enorme zaaginstallatie. Onderweg nog uit de rijdende bus een foto (**PIM4**) gemaakt. Dit bleek later ook tegen te vallen vergeleken met jongere aanplant.

Fazenda Panflora blijkt een soort dorpje te zijn met een redelijk groot aantal gebouwen van één verdieping. Hier is ook het kantoor, gastenverblijf en de kantine. Verder een complex van diverse gebouwen, welke we bijna allemaal zullen bezoeken. Er is zelfs een **vliegstrip** aanwezig.

Riekele bracht ons eerst vol trots naar de pas gebouwde zagerij. Deze bleek echter net schoongemaakt te worden en we werden verzocht iets later terug te komen om het in bedrijf te kunnen aanschouwen.

We zijn even doorgelopen naar de **opslagloods** die vol lag met gezaagde balken ca. 10x10 cm.

Volgens de opschriften was dit volledig het resultaat van slechts enkele

dagen/weken voor ons bezoek. Achter de loods stonden ook vele pallets met gezaagd hout en er achter lag een enorme hoop resthout afkomstig van de zagerij. Dit wordt als biomassa naar energiecentrales verkocht.

De reis ging verder via het plantgebied COCAL naar SILAS 1995. Deze bomen zijn jonger, maar bijna net zo groot en dik als de oudere bomen, die we eerst zagen. We kwamen er twee **herten** tegen die vlak bij de bus bleven staan. Nog iets verder konden we zien hoe het natuurbos als

overgang aansluit bij de plantage. Links plantagebos, rechts oerbos. Het wild kan dus gewoon de plantage in en uit lopen. Dat dit ook gebeurt zullen we even later zien. Als we overigens 200 meter over dit pad waren doorgelopen hadden we opnieuw in een stuk van mij gestaan....

Dan gaan we terug richting het centrum van Panflora. Onderweg daar naar toe hebben de mensen zonder hoogtevrees en diegenen die dit wilden overwinnen de **uitkijktoren** beklommen.

In de droge tijd wordt hier 24 uur per dag gepost om bijtijds branden te kunnen detecteren en maatregelen te nemen. Hiertoe staat bij iedere fazenda een gevulde spuitauto klaar. Later de foto's bekijkend moet ik vaststellen dat Silas 1995 qua groei niet verder is dan flink jongere plantages (bv. Duas Lagoas 2000) en derhalve de opbrengsten uit dit gebied tegen zullen vallen.

Nadat we uitgekeken waren op een 360 graden panorama van teakaanplant togen we naar het **timmerfabriekje**, waar kleinmeubelen (o.a. schoolmeubilair) van jong, onverkoopbaar hout wordt gemaakt. Hier wordt op ambachtelijke wijze het gekapte en verzaagde teakhout verwerkt tot meubels.

We zien een kast in aanbouw en enkele stoelen. Hier zijn o.a. de schoolbanken voor het schooltje in Carinópolis gemaakt, waar we later in de week langskomen.

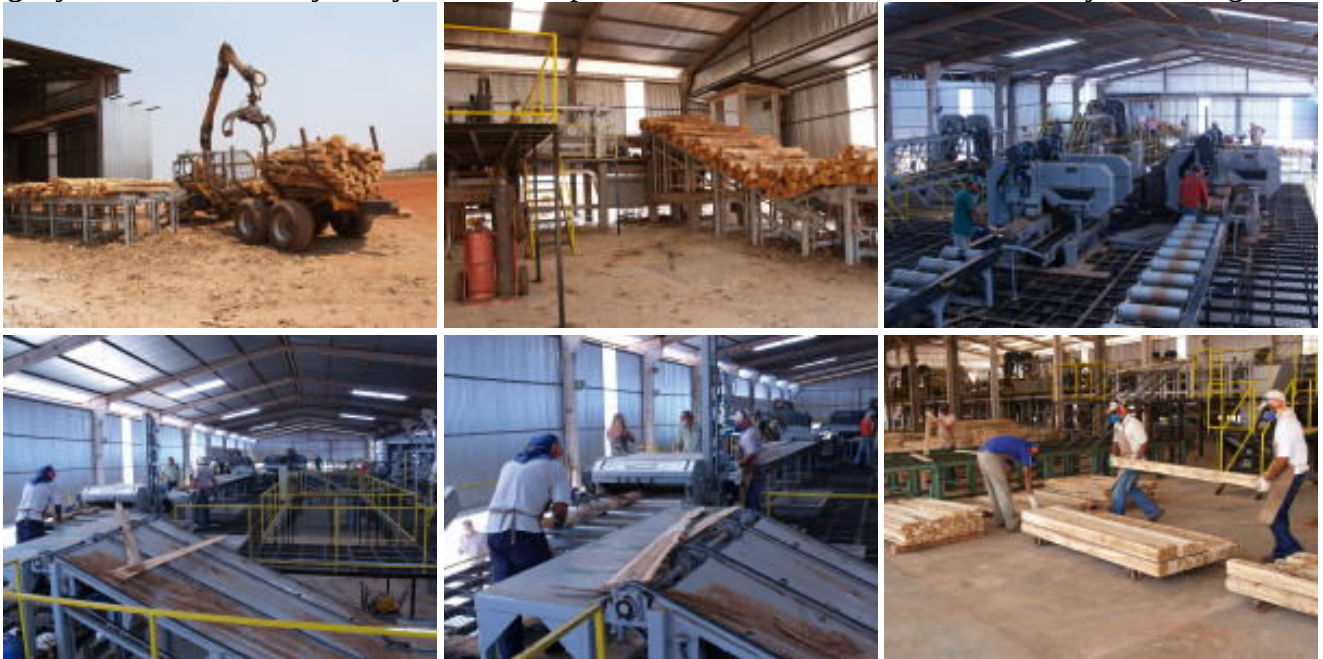
Peter ontwaart als voormalig inspecteur bij de arbeidsinspectie een onbeschermde freesmachine, een schaafbank zonder bescherming, cirkelzagen zonder spouwmes en elektrische draden, die beslist "onveilig" genoemd kunnen worden. Ook ik krijg de koude rillingen bij het zien van te dunne en openliggende bedrading. Onze arbeidsinspectie zou exact 3 seconden nodig hebben om de tent te sluiten..... Wel worden er gehoorapparaten gebruikt tegen het lawaai van de machines.

Achter deze loods stond de "Timberjack", de indrukwekkende kapmachine van Floresteca. Het immense apparaat bleek in onderhoud te zijn, wat net als alle andere machines in eigen beheer geschiedt. 2 ½ jaar geleden mocht ik het in bedrijf zien. Het doet er minder dan 1 minuut over om een boom om te zagen, voorzichtig neer te leggen, in vier mootjes te zagen en de bladeren van de top te verwijderen. De machinist sorteert ze ook nog op diktes. Één minuut later is de volgende boom aan de beurt.....

We hoorden weer geluiden uit de pas nieuw geïnstalleerde **zagerij** komen en togen er naar toe. De zagerij bleek weer in bedrijf te zijn. Het is een pas nieuwe, moderne fabriek met tamelijk ver doorgevoerde

mechanisatie. De machines maken natuurlijk veel lawaai, zeker in een gebouw van staalplaten. Het valt op, dat alle werknemers gehoorbeschermers dragen. Ook hebben ze stofmaskers voor hun mond tegen het zaagstof en ze hebben hun hoofd hiervoor bedekt. Degene, die houtsplinters in hun handen kunnen krijgen dragen hiertegen ook handschoenen. “Tot zover alles goed in orde”, zei de voormalige arbeidsinspecteur Peter uit ons midden. Minder te spreken waren we over de klassieke veiligheidsrisico’s van bekneld raken tussen draaiende machinedelen en kettingen. Hieraan werd ons inziens nog onvoldoende aandacht besteed. Ook over de elektrische kabels waren we niet te spreken: We zagen b.v. een elektrische verbinding tussen twee in elkaar gedraaide draden, omwikkeld met wat plakband.

Uit veiligheidsoverwegingen mocht niemand het platform betreden, maar wij Nederlanders begrepen dat natuurlijk niet (...) en hebben een aantal foto’s kunnen maken.

Er worden toch echt massa’s hout gezaagd en in klassen gesorteerd. Het bewijs hiervan ligt achter de hal en dit restmateriaal wordt verhakeld en op een enorme hoop achter de fabriek gestort.

De perfect verzorgde lunch werd in het **gastenverblijf** van Panflora genuttigd. We krijgen een Braziliaanse lunch voorgeschoteld, bestaande uit: diverse soorten vlees, aardappelpuree, rijst, diverse sla en iets meligs van soja of zo; verder heerlijke zelfgemaakte zoete pudding van fruit als dessert.

Daarna in de vlakbij gelegen cashewnoten **branderij** gekeken.

Riekele laat ons de verwerking van de cashewnoten zien, die nog in de kinderschoenen staat. De aanhangsels van de cashewvruchten worden eerst in een oven verhit om ze bepaalde giftige stoffen kwijt te laten raken. Vervolgens worden ze met hele simpele machientjes opengebroken, verder van vliesjes ontdaan en daarna in de kookpot met olie gestopt. Hier komen de gebrande noten na enige tijd uit en worden verpakt. Het is een beginnende nevenactiviteit van Floresteca. De cashewbomen groeien op gronden, waar de teakbomen minder gedijen.

Veel van de ruwe noten worden aangeleverd door keuterboeren uit de omgeving, die er wel brood (cashewnotenbrood?) in zien.

Er naast is een gebouwtje waarin vele gipsafdrukken van dieren**sporen** te bekijken zijn, die allemaal op de diverse plantages gevonden zijn. Het zijn er vele en van de meest unieke en zeldzame dieren.

Een van de managers begeleidde ons naar een locatie waar een ploeg aan het **snoeien** was. Hier bleek men uitsluitend de bomen te snoeien die voor de eindkap bestemd waren. Dit gebeurt handmatig met een schobzaag aan een aluminium steel. Het lijkt me best vermoeiend, zeker in deze warmte en in dit werktempo. De mannen hebben helmen tegen vallende takken en beenbeschermers, o.a. tegen eventuele slangen. Men werkt in een groep van een man of twintig en demonstreert ons het werk op enkele bomen, die later toch onder de uitdunning vallen. Bomen die op een bepaald moment gekapt moeten worden (lees: geen toekomstbomen zijn) zijn overigens herkenbaar aan een rode stip op de stam en aan deze bomen wordt uitsluitend wat gedaan als een toekomstboom er hinder van ondervindt.

Nadat we op **kantoor** onze handtekening in het gastenboek hadden gezet vertrokken we via de achteringang weer naar ons overnachtingadres. Het slot bleek nu nog moeilijker open te gaan. Eén van ons kwam op het lumineuze idee om wat olie van de peilstok in het slot te doen.....

Om ca. 15.00uur waren we weer terug bij ons overnachtingadres.

Een deel van de gasten heeft 's morgens ingetekend op paardrijden. Paarden zijn niet mijn soort vervoermiddel en zo denken er nog een aantal mensen over. Er zitten geen schijf- of trommelremmen aan en de handrem is ook moeilijk te vinden. Later bleek ook verlichting onontbeerlijk...

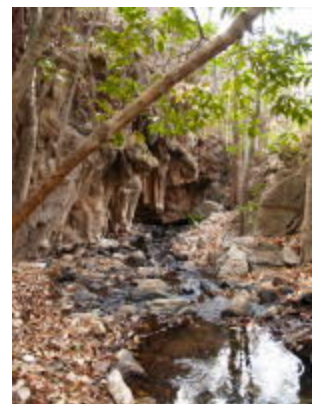

Deze groep ging **paardrijden** op de typische, kleine paardjes. De tocht bleek over een smal paadje door een dicht bebost oerwoud te gaan. Toen een omgevallen boom de weg versperde moest er met man en m acht een "bypass" rond de boom aangelegd worden wat toch een half uur heeft geduurd. Aldus werd het toch al aardig donker toen de terugweg werd aanvaard. Niet iedereen vond het leuk dat een paard zelfs geen verlichting heeft en je er maar op moet vertrouwen dat het dier ook nog niet dood wil en goed oplet, wetende dat je soms langs een afgrond van enkele meters diepte loopt en het niet (meer) kunt zien.....

Wij hebben gekozen voor de wandeltocht naar de vleermuizengrot, niet wetende dat dit de wraak van Riekele is op alle gezondheidsfreaks, die zo nodig willen wandelen en commentaar hebben op rokers.

We gaan eerst met de bus naar het startpunt. We moeten onderweg wel even een houten brug repareren, want de balken zijn verschoven en daar kan de bus niet overheen.

Chauffeur Nielsen is onze gids. Meer klimmend en klauteren als **wandelen** gaat het over stenen langs een beekje in een steeds dichter wordend oerwoud. De stenen zijn glad en het duurt niet lang of Peter ligt in het water. De anderen hebben dan nog medelijden met hem, maar even later worden we allemaal nat, want verderop moeten we niet langs of over, maar dóór de beek.

Die is op sommige plaatsen een halve meter diep. Later blijkt mijn GSM/GPS, die ik in m'n broekzak had, n t niet onder water terecht te zijn gekomen. Nu pas begrijp ik, waarom Nielsen zijn sandalen aan het

begin van de beek heeft uitgedaan. Hij loopt al enige tijd op blote voeten. Met zijn korte broek heeft hij nauwelijks last van het waden door de snelstromende beek. Wij echter des te meer. Na een flinke klauterpartij komen we bij de grot aan. De vleermuizen fladderen inderdaad dat het een lieve lust is. In de grot is het zo donker, dat je ze alleen ziet bij het maken van flitsfoto's. Mijn toestel heeft vanwege de diepte en het grillige patroon van de grot zelfs moeite met het scherpstellen. Omdat het snel donker begint te worden gaan we dezelfde weg terug door en langs de beek (er is geen andere!). We komen bij de bus aan als het al donker

is. Een beetje uitwringen en instappen maar! Onderweg komen we de ruiters op ons pad (het is een pad en beslist geen weg) tegen, het is inmiddels aardedonker..... Zij zijn dan ook flink wat later in de pousada.

Hier gaan we op zoek naar de douche, droge kleding en schoenen.

Omdat het avondeten pas om 8 uur wordt geserveerd is er nog tijd voor een aperitiefje. Sommigen kiezen voor de Braziliaanse hartverwarmende caipirinha. Dit doet de natte voeten in ieder geval vergeten. Het avondeten is weer een Braziliaans buffet: smakelijk en volgens standaardrecept.

We zitten onder een soort afdak te eten. Ineens komt er een soort toekan onder het dak gevlogen. Het beest blijft een hele tijd op een balk zitten. Mogelijk heeft hij ook trek in het Braziliaans buffet. Fischer weet te vertellen dat het niet om een toekan gaat, maar een andere vogel met zo'n zelfde grote snavel. Een toekan heeft een gele snavel. Bij dit beest is de snavel bijna helemaal zwart. Dan is het tijd om naar bed te gaan.

Dinsdag 9 oktober

Al rond 4.00 uur in de ochtend werden we geattendeerd op het feit dat we in het oerwoud vertoefden. Het leek alsof we in een dichtbevolkte voli re lagen te slapen. We hoorden geluiden die we nooit eerder van dieren gehoord hadden, van fluitende theeketels tot vastlopende kogellagers. Er stond zelfs een hinnikend

paard aan het raam.

We staan weer bijtijds op, want we vertrekken om 8 uur met de bus van de pousada en moeten nog een heel eind rijden. Via de **BR163** terug naar Cuiabá en daar rechtsaf via de **BR070** naar Cacer s. Weer doorkruisen we de savanne, komen door kleine dorpjes en zien voornamelijk grote vrachtwagens, soms exemplaren waar we heur niet aan kunnen tippen en modellen die alleen 40+ ers nog kennen. Soms zien deze er als nieuw uit. Op de savanne zijn veel termietenheuvels te zien. Verder de gebruikelijke kuddes magere witte runderen. Zo nu en dan zit er een

zwartbonte koe bij van Nederlandse signatuur. Kort na Cuiabá werd er een **rookstop** ingelast.

Ook werd er vocht toe- en afgevoerd. De pleisterplaatsen zijn vrij eenvoudig. Tijdens een stop zien we een oude "ambulancia" naar het eettentje komen. Er stapt een hele familie van 3 generaties uit. Voor oma is er zelfs een klapstoeltje bijgezet..... In een pandje aan de parkeerplaats kan men klein onderhoud laten verrichten.

We rijden verder in onze airconditioned bus. In deze warmte is het hier comfortabel. Een heel eind verder word ook in **Lanchonete** gestopt om wat te eten en te drinken.

Rond half een komen we aan in het stadje Cacer s. Het is er druk. De recht op elkaar staande straatjes doen me erg aan Spanje of Portugal denken. Volgens Riekele heeft het stadje

80.000 inwoners met een belangrijke regiofunctie en het heeft een universiteit. Het is een van de meest westelijke plaatsen van Brazilië, gelegen aan de Paraguay-rivier, die honderden kilometers verder de Parana-rivier wordt genoemd. Westelijk van deze stad zijn er nauwelijks nog wegen. Volgens een plaatselijke thermometer is het 37 graden en zo voelt het ook.

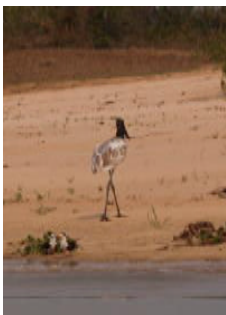

De lunch gebruiken we in een restaurant op een aangemeerde boot aan de kade, **Kaskata** genaamd. Er liggen er meer van in de rivier. We krijgen de vis Pintado, die in de rivier gevangen wordt, opgediend. Er zijn 3 varianten: gebakken, gegrild en gekookt in kruidige saus. De laatste krijgen we als laatste en die blijkt het best te smaken. Maar ook de andere varianten smaken prima. een vislunch aangeboden kregen. Vis aan het spies, zoveel je wilde hebben. Voor het eerst ook kaaimannenvlees gegeten. De smaak van kip komt er onverwacht dicht bij.

Daarna vertrokken we naar de jachthaven **Tuiuiú**. De koffers worden door vele behulpzame handen in de boten geladen, die nog op trailers staan. Ook wij worden in de boten geladen. Vervolgens worden de drie boten door een tractor naar de oever van de rivier en in het water gereden. De buitenboordmotoren worden gestart en dan gaat het met een vaartje van 60 – 70 km per uur de rivier af in zuidelijke richting.

Na deze voor sommigen spectaculaire “launch” werden we via de Paraguay rivier naar het fraai gelegen hotel Baiazinha in de Pantanal gebracht. Dit bleek opnieuw voor de mensen die geen snelle boten gewend waren zeer spectaculair. Met een snelheid van ca. 60km/uur (gevoelsmatig gelijk aan ca. 200km/uur op de

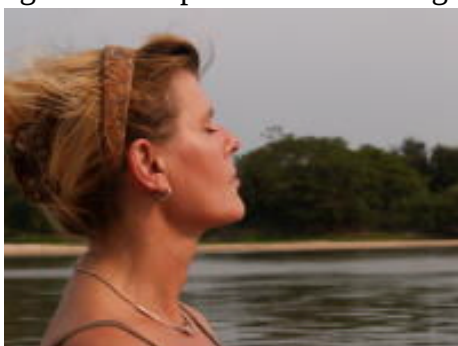
weg) voeren we ca. 2 uur lang over de prachtige, kronkelende **Paraguay** rivier. Zo nu en dan stoppen we om naar een kaaiman, een bijzondere vogel of een groepje capibara's te kijken en deze te fotograferen. De capibara's zijn wel heel grappige beesten. Het zijn een soort kleine varkens met een kop die op die van een konijn lijkt.

Het is een tocht vol afwisseling, dan heerlijk in het zonnetje, dan komt er een pittige regenbui opzetten. Bij de snelheid van de boten prikken de regendruppels hard in je gezicht.

Riekele bleek er zeer goed op voorbereid. Na korte tijd kunnen de poncho's weer uit. De roerganger van onze boot,

die erg aan een indiaan doet denken, is gewoon in zijn T-shirtje blijven zitten, dat ook na korte tijd al weer droog is en we opnieuw van de omgeving kunnen genieten.

Dan bereiken we , pas tegen het donker, hotel **Baiazinha**. Het ligt in een kleine baai ("baiazinha" in het Portugees) en is alleen vanaf de rivier te bereiken. Het ligt midden in het oerwoud en er lopen geen wegen naartoe. Het hotel is gezellig en comfortabel. Alle kamers hebben ook hier airco en het zwembad is weliswaar vrij klein, maar heel bijzonder op deze locatie. Zwemmen in de rivier is niet echt verstandig met kaaimannen en piranha's als gezelschap... De bedden zijn prima en de douches werken goed.

Na een duik in het zwembad van het uitzicht over de rivier genoten onder het genot van een biertje.

's Avonds worden we vergast op een muzikaal onthaal. Het plaatselijke toptalent Cleomir is met ons meegevaren uit Cacerès. Hij begeleidt zichzelf op de gitaar en zingt uit volle borst liederen over Mato Grosso, Pantanal, corason en amor. Soms speelt onze gids Fischer op een tweede gitaar mee en we weten zelfs Nilson te verleiden even mee te zingen.

We kochten zijn volledige voorraad (10 CD's). De bediening wordt verzorgd door een buitengewoon lieflijke jongedame. Misschien dat ons oordeel wat vertroebeld werd door de wel erg krachtige caipirinha's, die ze ons bereidde. Het eten, een speenvarken aan het spit, is wederom prima. Gonny studeerde m.b.v. Fisher wat Braziliaans danspasjes in, met verbluffend goed resultaat, waarna we moe maar voldaan gingen slapen. We gaan bijtijds naar bed want morgenvroeg moeten we om 4.15 op om de zonsopgang te zien.

Woensdag 10 oktober

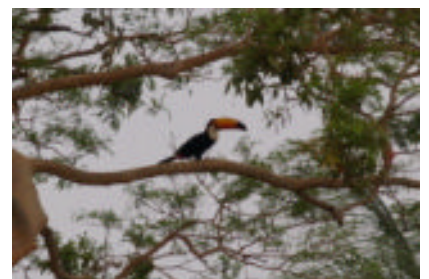
Inderdaad worden we op het goddeloze uur van 4.15 uur gewekt. Al om 04.30 mochten we aantreden om van de zonsopkomst te genieten. Met halfopen ogen drinken we een kopje van de heel erg sterke koffie, die ze hier schenken. Dan gaan we in de boten en varen ongeveer een halfuur naar een baai, waar de boten stilgelegd worden om de **zonsopgang** te aanschouwen. Na enige tijd moesten we tot de conclusie komen, dat de zon stiekem achter een zware wolk al opgekomen was. Helaas bleek het te bewolkt, wat in deze periode vrij ongebruikelijk is. We hebben wel de natuur horen ontwaken, wat uitmondde in een overvloed aan geluiden van krijsende vogels tot aan geloei van een groep brulapen.

We trokken verder naar een Fazenda waar een kolonie (blauwe) **Hyacint** papagaaien nestelt. We ontdekken een mooie toekan, die braaf op een tak blijft zitten tot iedereen hem gezien had en zagen ook kanaries, parkieten en wat al niet meer.

Uiteindelijk bleek ons geduld beloond en konden wat mooie foto's van deze fraaie, blauwe vogels genomen worden. Vervolgens terug naar het hotel voor een fantastisch ontbijt.

De planning is dat we om 9.15 uur weer in de boten gaan om een enorme broedkolonie Zuid-Amerikaanse Ooievaars te bezoeken. De groepsleden

aarzelen, want er komen donkere wolken aan en het onweert in de verte onheilspellend. Riekele zit al in een boot en wil vertrekken, maar de rest van de groep stelt voor om even te wachten tot de bui over is. Dan begint het echt te plenzen. Zelfs onder het afdak wordt iedereen kletsnat door regen en windvlagen. Het meubilair vliegt in het rond. Met een spelletje biljart wordt de tijd gedood tot het weer opklaart.

Ook René houdt het na enige tijd voor gezien. Hij heeft een hele tijd op de loer gelegen om de ruim 2 m lange “huis“-

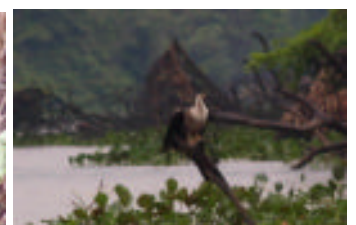
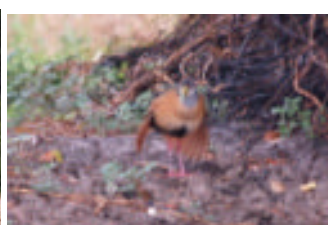
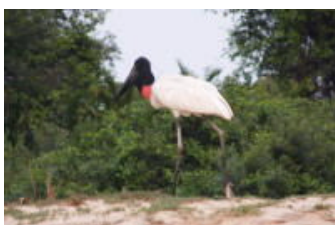

kaaiman van het hotel te filmen, die in de rivier voor het hotel dobbert.

Om 11.00 uur lijkt de regen te minderen en om half twaalf was het min of meer droog. Flink verlaat besluiten we toch op pad te gaan om oog in oog met het wildleven in de Pantanal te komen. Dat lukte:

De afgebeelde kaaiman zat ca. 2 meter van mij af en is met een telelens “geschoten”. Hap, weg Louis.... In een zijtak van de rivier dobberden we enige tijd rond en zagen een veelvoud aan dieren, die we wellicht alleen in de dierentuin gezien hadden. Omdat ze veelal half verscholen zaten in de bomen en struiken bleek een mooie foto er vaak niet in te zitten, maar toch:

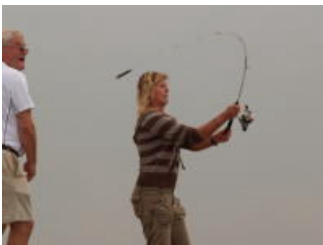

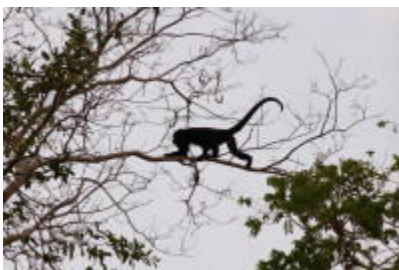
We zijn toen met de boten naar de “kraamkamer van de Amerikaanse woud-ooievaars” gegaan, het bleken er duizenden te zijn,. Dit is inderdaad zeer bijzonder. In een groot aantal bomen langs de rivier zitten aanzienlijke aantallen “American woodstorks”. Per boom wel gauw tien tot vijftien. En dat boom na boom na boom Verder hebben we op deze tocht allerhande vogels gezien: reigers, bruinrode vogels, vogeltjes met een rood hoofddoekje en ook een andere otterfamilie.

Terug in het hotel staat de lunch gereed in de vorm van een Braziliaans buffet met vlees, kip, vis, rijst, bonen, aardappelpuree en salades, kortom het inmiddels bekende standaard Braziliaans recept.

Na de lunch hadden we toch nog tijd om vanaf de oever enkele **Piranha's** te vangen en rauw op te eten. De anders zo stille en kalme A.J. veranderde subiet in een oermens, evenals Gonny, die beiden zoveel mogelijk piranha's aan de haak wilden slaan. Met hulp van Riekele lukte dat aardig, al bleek hij zelf bijna als aas aan de haak geslagen te worden....

De wederom snelle (60km/h) terugreis naar **Caceres** werd vrij laat aanvaard. Onderweg zien we nog een zwarte brulaap, die zijn kunsten vertoont op de takken van een boom. Ook nog wat vogels en hier en daar een kaaiman. De trip was nogal nat en fris en we waren blij dat we weer op de grond stonden.

We kwamen pas in de schemering aan en werden weer met onze bus naar het nabijgelegen fraaie **gastenverblijf** van Floresteca gebracht. Ernaast staat overigens het **kantoor**. Iedereen kreeg

een mooie, ruime kamer toebedeeld en konden we het verkleumde lichaam onder de douche weer opwarmen en verfrissen.

Om 20.00 uur zijn we met z'n allen met de bus naar het centrum van de stad gereden. Op een terras van het beste **restaurant**, aan een pleintje, zijn we neergestreken. Vrijwel iedereen bestelde pizza, als variatie op de standaard Braziliaanse diners.. Er stond een grote keuze aan pizza's op de menukaart, alle in de maten klein, medium of groot. “Klein” was voor de meeste al voldoende. De enthousiastelingen, die een medium bestelde konden die niet op. Letterlijk onder luid schreeuwende televisies genoten we van dit avondmaal, eindelijk eens iets anders. Vervolgens met de bus terug naar het Floresteca gastenverblijf. Toch een gezellige avond gehad.

Donderdag 11 oktober

Weer om 7 uur op en een prima verzorgd ontbijt met omelet, brood, beleg, fruit en natuurlijk meloenstukken! Deze dag zou er veel gereisd worden over slechte tot zeer slechte wegen. Reden voor een aantal dames om hiervan af te zien en het centrum te gaan bezichtigen, ondanks waarschuwendende woorden van Riekele dat dit best gevaarlijk kon zijn. Silvia, Simone en Gonny besloten vastberaden toch te gaan

winkelen in de stad. Riekele had het er niet op. Criminaliteit, zakkenrollers, oplichters, onbetrouwbare winkeliers en allerhande onheil mochten de dames echter niet vermurwen. Ze bleven om te winkelen en naar later bleek hebben ze een gezellige dag gehad. Voor de zekerheid heb ik het dappere trio voor ons vertrek toch nog maar even op de foto gezet.

De rest van het gezelschap stapt om 8 uur in de bus voor een forse rit via de **BR070** richting Boliviaanse grens om de plantage's Cacimba en Santa Maria te bekijken.

Iets buiten Caceres bij de splitsing waar we later die dag terugkomen verandert het wegnummer in **BR174**. Bij diverse grotere en kleinere poelen (meteoriet inslagen?) is de weg bijzonder slecht en kun je soms beter gedeeltelijk in de berm rijden met vanuit de bus geen zicht meer op een berm....

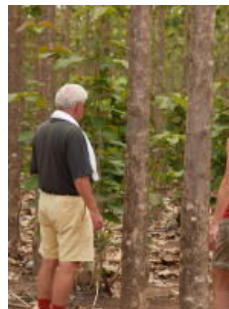
We rijden eerst voorbij Santa Maria do Jauru en komen aan bij de Fazenda **Cacimba** waar we een kop koffie kregen en genoten van een fantastisch uitzicht naar de ingang van het complex (**CAC1**). Ook hier

weer diverse foto's (**CAC2**) gemaakt. Remco werd als referentie gebruikt om de diameter van de stam te identificeren. Hier gekeken naar de teakbomen van plantjaren 2000 en 2003.

Opvallend vond ik de flinke afmetingen van de stammen; aanplant 02/03 was hier evenals in de even later bezochte St. Maria do Jauru (**SM1**, **SM2**) toch 15-20cm dik. Er is duidelijk verschil tussen de bomen van gekloonde stekjes en van "gewone" stekjes. De gekloonde bomen hebben een kleiner blad en zijn al wat dikker. Vergeleken met Silas 95 een forse verbetering in de ontwikkeling. Ook zagen we hier een nieuwe selectiemethode.

Ondanks dat het jonge bomen betreft waren ca 70-80% van de stammen al gemerkt en worden niet/ amper gesnoeid. Men concentreert zich volledig op de toekomstbomen om zo de kosten te drukken. Ook hier kijken we nog naar het werk van een snoeiploeg. In hoog tempo worden de zijtakken van de bomen gezaagd met een schrobzaag op een aluminium steel.

Daarna vertrokken we weer richting Caceres om vlak voor Caceres rechtsaf (**BR070**) te slaan naar Duas Lagoas. Daar moesten we een flink eind over (soms zelfs langs.....) de slechtste weg die ik ken. Gaten met een diepte van tenminste 30cm waren meer regel dan uitzondering. Je kon beter door de berm rijden..... Eigenlijk is zelfs het lange zandpad naar Santa Fé en Duas Lagoas beter, dat was tenslotte alleen maar een wasbord van ca. 7 km. lengte zonder grote gaten. Over deze weg moeten later uw en mijn bomen getransporteerd worden.

We komen aan in Clarinópolis, een dorpje van 700 inwoners. Op het **Florescer** kantoor kregen we uitleg over dit project. We lunchen in het gemeenschapshuis. Dit kent een eethoek, gedekt met palmtakken. Het ziet er goed geconstrueerd en degelijk uit. Het is echt een afdak; er zijn geen muren. In de keuken is een houtoven met kookplaats. Het eten, een Braziliaans buffet, is weer prima en vooral de gebakken banaan smaakte uitstekend.

Daarna hebben we het nabij gelegen het **schooltje** bezocht. De uitbundigheid hadden we tijdens de lunch al gehoord. Deze school is

geadopteerd door Unesco (middelen) en Floresteca (mankracht en meubilair). Men probeert de onderwijssituatie hier te verbeteren, ook voor bewoners van kleinere dorpen in de omgeving. Officieel moeten kinderen in Brazilië tot 15 jaar naar school, maar veel ouders hebben geen geld om hun kinderen in de stad voortgezet onderwijs te laten volgen. Het schooltje voorziet in een grote behoefte, want hier kunnen de kinderen in ieder geval tot hun 12e jaar naar school. Er wordt daar ook onderwijs aan volwassenen gegeven.

Vervolgens werd de nabij gelegen plantage **Duas Lagoas** en **Icaroma** bezocht. Er werd hier gesnoeid (**DL3**) in plantgebied 2002 volgens het nieuwe plan, waarbij alleen de toekomstbomen worden verzorgd. Tijdens het invoeren van de data in Google Earth ontdekte ik dat ik opnieuw pal langs twee van mijn plantgebieden ben gereden..... Wellicht verdient dit wat uitleg. Ik heb drie bestanden in GE gemaakt:

één met de omtrekken van de plantages, **FLORESTECA** genaamd, één idem met alleen mijn plantgebieden en één met de route die hier beschreven staat. Als alle drie bestanden aangevinkt worden zullen ze ook alle drie geprojecteerd worden. Zo ontdekte ik tussen **DL4** (aanplant 2001) en **DL5** (aanplant dec 2000) opnieuw één van mijn plantgebieden.

Frustrerend dat je er achteraf pas achterkomt dat je door je eigen gebieden bent gereden, zonder het je te realiseren. Balen.

We trokken door **Duas Lagoas** naar **Icaroma**, welke voor mij een complete metamorfose had ondergaan. 2 ½ jaar geleden werd hier geploegd, geëgd en geplant en heb ik zelf een **boompje** geplant. Helaas stopten we er niet. De aanplant van februari 2005 in dit gebied is nu zeker 8 meter hoog en tenminste 10cm dik.

Ter illustratie sta ik voor de bomen (**ICA2**). Het lijkt wel onkruid, zo snel als deze bomen zijn gegroeid. Het ziet er ook allemaal perfect uit. Verderop blijkt het idem dito te zijn (**ICA3**).

Vervolgens trokken we weer door **Duas Lagoas**, om aldaar het enige ECHT teleurstellende resultaat van de reis te zien, nl. de afgekeurde aanplant **Duas Lagoas 02 (DL6, DL7)**. Vlak na de aanplant is er een gigantische hoosbui geweest wat de losse grond heeft laten wegspoelen, waarna er een dicht laag

achterbleef, waar amper lucht en water doorheen komen. De bomen zijn van 2002, terwijl Icaroma 05 flink groter en dikker waren. Volgens Riekele hebben alle participanten een ander gebied toegewezen gekregen en is dit gebied voor eigen gebruik van Floresteca. Men laat de bomen echter staan en de uiteindelijke opbrengst zal aan de Floresteca kas worden toegevoegd.

Op de **fazenda** hebben we nog een kop koffie gekregen en alle werkers per bus naar huis kunnen zien vertrekken.

Er was helaas geen tijd om het vlakbij gelegen Santa Fé te bezoeken. Dat heb ik overigens 2 ½ jaar geleden al bezocht en dat zag er toen al veelbelovend uit.

Moe maar voldaan kwamen we tegen de avond weer aan op het gastenverblijf in Caceres, waar bleek dat de achtergebleven dames niet eens beroofd waren van hun leven of spullen.

We besloten wat gemakkelijke kost aan te laten rukken, maar de **bezorgservice** had het erg druk, zodat we pas flink na 21.00 uur onze pizza's naar binnen konden werken. Lekker op de voorwaar prachtige veranda zitten had geen zin, vanwege de tropische regenbui die er viel. De Pizzakoerier was er ook niet blij mee...

Vrijdag 12 oktober

Na een stevig ontbijt gingen we weer richting Cuiabá, op zich al een flinke tocht. Onderweg stoppen we weer op de pleisterplaats Parque de Serra. Een interessante bevinding van de dames was, dat er een broedende kip op het damestoilet zat. Men werd verzocht het betreffende toilet niet te gebruiken. Een broedende kip moet je immers niet storen.

In Cuiabá, eigenlijk Varzea Grande....., vlakbij de terminal van het vliegveld, is **Bioteca** gevestigd. Dit laboratorium van Floresteca houdt zich bezig met het vermeerderen van teakplantjes door o.a. te stekken.

Uit de toppen van de beste bomen worden kleine stukjes gesneden. Deze worden op een agar voedingsbodem opgekweekt. Het duurt bijna 2 maanden voor een stekje groot genoeg is om het laboratorium te verlaten. Floresteca plant ongeveer 30 % gekloonde bomen. Ondanks dat het "childrensday" was (een soort Sinterklaas feest) waren de mensen toch bereid gevonden ons te demonstreren hoe er daar gewerkt werd en hoe de stekjes versneden en gepot werden. Hulde aan deze mensen.

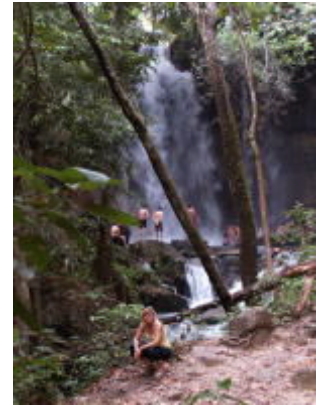
Naast Bioteca is het hoofdkantoor van Floresteca die vanwege deze feestdag wel gesloten was. Eerder ben ik er geweest en het zijn slechts kantoren waar van alles geregeld wordt en er is derhalve ook niet zoveel te zien. Voor ons gebeurt hier echter juist het belangrijkste: de verkoop van het hout aan derden en uitbetaling van de opbrengsten aan St. Tectona.

De lunch genoten we in een schuin tegenover liggen vleesrestaurant **Gaucha** alwaar men met spiesen vol diverse soorten vlees langs de tafels komt, eten zoveel als je op kunt..... Dit churasco-restaurant is weer deels zelfbediening aan het buffet. Het buffet is rijkelijk voorzien van allerlei salades, rijst en aardappelpuree, maar ook frites en nog veel meer. Voor het vlees komen kelners langs met gegrild vlees aan een grote spies. Er wordt ter plaatse een stuk voor je afgesneden. Als je genoeg gehad hebt, leg je het kaartje bij je bord van “groen” naar “rood” en dan wordt er geen vlees meer aangeboden. Sommigen namen het kaartje mee als souvenir voor op het nachtkastje.....

Na de lunch vertok het gezelschap naar de laatste bestemming: Chapadas des Guimeraes, een toeristische omgeving op een hoger gelegen plateau. Onderweg langs de **BR251** maken we een stop bij de “Salgadeira”, een plek waar de cowboys vroeger het vlees zoutten. Er is hier een mooie **waterval**, die we moeten zien. Het is er vanwege de kinderdag extreem druk. De warmte nodigt veel mensen uit om even onder de waterval te gaan staan.

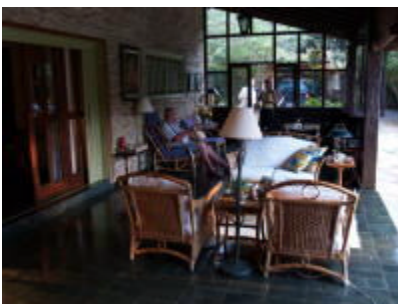
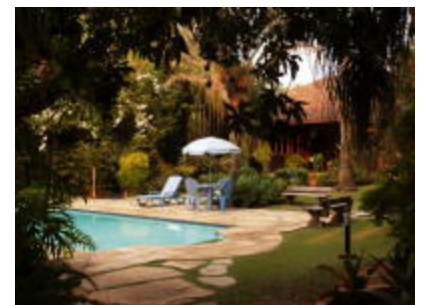
Als we verder rijden komen we voorbij rode rotswallen. De toppen lijken soms de vorm van kasteelruïnes aan te nemen. Dit plateau rijst op uit de vrij vlakke omgeving. We passeren de “**gate to Hell**” waterval, een plek waar vroeger de lokale maffia onwilligen van het leven beroofde.

Dan komen we aan op het **geodetisch** middelpunt van Zuid-Amerika. Dit ligt aan de rand van de hoogvlakte vanwaar je een wijds uitzicht hebt over het lager gelegen landschap. Althans dat kun je hebben, als het niet heilig is, zoals vandaag. Op de parkeerplaats ligt de steen die dit punt markeert. Iedereen wil er uiteraard even op staan en vereeuwigd worden. Waarom iedereen z’n armen uitstrekt als hij/zij er op staat? Onze groepsfoto is aan de rand van het plateau gemaakt. Het is op deze hoogvlakte duidelijk koeler dan bij de Salgadeira.

Het laatste stukje is maar enkele kilometers naar het hotel “**Solar des Ingles**” in Chapada dos Guimaraes. We worden door de 75-jarige Engelse eigenaar Richard verwelkomd.

De kamers zijn fraai in Engelse stijl. Er is een mooie tuin en een groot overdekt terras waar het goed toeven is. Het avondeten wordt door de Braziliaanse echtgenote van Richard, Paula, persoonlijk verzorgd en ze ziet erop toe, dat de gasten niets tekort komen.

Enkele deelnemers gaan nog even het stadje in, dat een gezellig plein en een paar **souvenir** winkeltjes heeft. Het bekende prulspul wat na enkele weken in een la of bij in het vuilnis beland is er in overvloed te koop. ’s Avonds opnieuw een fraai diner genoten in de prachtige ambiance van het hotelletje. Het is overigens te koop voor een slordige E 500.000, dan zelfs inclusief de volledige inrichting.

Zaterdag 13 oktober

Het ontbijt is goed verzorgd met duidelijke Engelse trekjes. Paula, de echtgenote van Richard, ziet er weer op toe, dat het de gasten aan niets ontbreekt.

Na het ontbijt stappen we weer in de bus voor de laatste keer. Zoals altijd zijn Fischer en chauffeur Nielsen uiterst behulpzaam bij het dragen en inladen van de bagage. Gedurende de 1 ½ uur durende reis naar het vliegveld biedt Peter namens de deelnemers aan beide mannen een envelop aan met tipgeld, dat de avond tevoren verzameld is. Volgens Riekele kunnen de mannen dit bij hun salaris goed gebruiken en ik geloof hem direct. Tot Fischer Souza spreekt hij in het Engels. Op z'n beste Portugees bedankt Peter uit aller naam ook Nielsen. In ieder geval klonk het voor ons echt Portugees en Nielsen leek hem te begrijpen. Op het vliegveld van **Cuiabá** zorgt Fischer voor een vlotte incheck. Het vliegtuig vertrekt bijna een uur te laat, maar aangezien iedereen tijd genoeg heeft in Brazilië, is dat geen probleem. Om ca. 11.30 uur vertrokken we voor een rechtstreekse, 3,5 uur durende vlucht naar **Sao Paulo**.

Daar aangekomen moesten we ca. 8 uur zien te doden voordat we konden vertrekken naar Frankfurt. Daar zagen we nogal tegenop, maar achteraf bleek het toch vrij snel gegaan te zijn omdat er toch winkels etc. in de terminal zijn. Het viel ons op dat goederen ongeveer even duur zijn als bij ons, terwijl men aanzienlijk minder verdient. Het moet voor de lokale bevolking vrijwel onmogelijk zijn luxe artikelen te kopen. Een eenvoudige digitale camera kost al gauw twee maandsalarissen. Een merkzonnebril twee weken.

In Sao Paulo haalt iedereen zijn bagage op. Dan is het tijd om afscheid te nemen. De helft van het gezelschap reist terug naar Nederland. De andere helft blijft nog wat langer in Brazilië.

Tijdens de 12 uur durende nachtvlucht toch redelijk geslapen.

Zondag 14 oktober

In de ochtend (europese tijd) kwamen we in Frankfurt aan en twee uur later waren we alweer onderweg naar Amsterdam waar we om 17.30 uur aankwamen. Wij moesten nog even verder naar het "hoge noorden" (belachelijke Hollandse opmerking als je een dergelijke trip achter de rug hebt) en kwamen tegen 23.00 uur thuis aan na onderweg nog wat gegeten te hebben.

Nawoord

Net als de vorige keer kan ik alleen maar concluderen dat deze trip meer dan de moeite waard is en dat er kosten noch moeite gespaard zijn om het de gasten naar de zin te maken. Iedereen mocht overal kijken en foto's maken en praten met wie men maar wilde. Behalve voor het kopen van souvenirs kon men de portemonnee thuis laten. Ik ben benieuwd of deze trip nog lang gemaakt kan worden met de huidige ontwikkelingen in het achterhoofd. Zo ja, dan ben ik er over 2 ½ jaar opnieuw bij.

Opvallend was het toch grote verschil tussen het plantgebied Panflora (<2000) en de regio bij Caceres (>1999). Grofweg loopt Panflora zeker 2-3 jaar achter in de ontwikkeling. Alle plantgebieden lagen er keurig verzorgd bij, nergens was sprake van begroeiing op de grond. Ook waren alle toekomstbomen keurig gesnoeid of was men daar mee bezig.

Zoals zo vaak beloven de commercieel ingestelde mensen meer dan de technisch georiënteerde mensen waar kunnen maken of zelfs redelijk achten. Met dit gegeven in het achterhoofd zou ik de gedane beloftes met een korreltje zout nemen, ondanks dat de mensen van Floresteca prima werk verrichten.

Alleen al het feit dat de dollarkoers niet 1 op 1 staat, zoals Goodwood in de berekeningen stelt, maar op 1,50, maakt een redelijk nauwkeurige prognose van uw opbrengst zinloos. De opbrengsten zijn helaas niet (meer) alleen afhankelijk van het onderhoud en geschiktheid van de plantages. Enerzijds zal ongetwijfeld de waarde van het hout stijgen; het is maar de vraag of dit sneller gaat dan de prijs van olie en transport, tegelijk met de aanstaande vrije val van de dollar, waarmee alles berekend wordt.

De vorige trip duurde één dag langer, wat precies genoeg was om in een meer relaxte sfeer de trip te maken. Dat vond ik persoonlijk een stuk prettiger.

Met (soms) bijna (te) militaire precisie wist Riekele Stobbe ons echter in korte tijd zeer veel te laten zien van zowel Floresteca als van Brazilië, waarvoor onze oprechte dank.

Indien u in de gelegenheid bent deze trip te maken raad ik het u opnieuw bijzonder aan!

Louis Timmers
Gonny van Olst

*Tekst aangevuld met delen uit het reisverslag van **Peter Heitling**.*